

Cultures

TEATRE | MÚSICA | LLETRES | DANSA | ART | TRADICIONS | CINE | TELEVISIÓ

HOMENATGE ■ L'actriu manresana Assumpció Balaguer manté des de fa anys un intens lligam amb la localitat de Calanda (Terol), arran de la seva amistat amb Luis Buñuel. Javier Espada, director del centre dedicat a l'obra del prestigiós cineasta, està rodant un documental sobre la vida i l'obra de la vídua de Paco Rabal, un treball que destaca el vigor de la trajectòria de Balaguer en el cinema, el teatre i la televisió

Un documental explora la vitalitat artística de l'actriu manresana Assumpció Balaguer

► El film *Una mujer sin sombra* és dirigit per Javier Espada, principal responsable del Centre Buñuel de Calanda (Terol)

TONI MATA I RIU | MANRESA

■ La longeva trajectòria vital i artística de l'actriu Assumpció Balaguer (Manresa, 1925) protagonitza el documental que està rodant un equip liderat per Javier Espada, director del Centre Buñuel de Calanda (Terol) i de la productora Tolocho, i per al qual encara no hi ha data d'estrena prevista. El film *Una mujer sin sombra* és el recorregut biogràfic per la carrera d'una intèrpret que, als 85 anys, encara manté l'activitat sobre els escenaris amb dues representacions teatrals en cartell.

Javier Espada (Calanda, 1959) va explicar a **Regió7** que «el lligam de Balaguer amb Calanda ve de lluny, de la coneixença que van fer ella i el seu marit, Paco Rabal, amb Buñuel, fill de la nostra població». El reconegut i admirat cineasta va morir l'any 1983 i Rabal ens va deixar el 2001, però els vincles de l'actriu bagencina amb la localitat de Terol s'han mantingut, fins al punt que «fa uns anys, crec que el 2003, Balaguer i Charo López van ser les primeres dones a presidir la *Rompida*, una tradició que sempre havia estat en mans masculines».

En diferents municipis del baix Aragó, cada Divendres Sant es produeix una manifestació de tambors que, amb el seu espetec de sons, recorda el moment de la mort de Crist. Aquesta antiga tradició de *Romper la hora* s'ha convertit, amb el pas dels segles, en una manifestació religiosa de primer ordre en poblacions com Calanda, Alcorisa i Andorra (Terol), i la irrupció de la figura femenina en el tret de sortida de la celebració va ser una revolució dels costums que exemplifica l'estreta vinculació de Balaguer amb Calanda, on hi ha un carrer que té el nom de Paco Rabal.

El documental s'està realitzant al ritme que permet la disponibilitat de Balaguer, tal com va comentar Espada. La cinta inclou tant els records i les vivències de l'actriu com les paraules que l'equip de producció està recollint amb persones que han conegut la biografiada, com ara Sancho Gracia, Pilar Bardem, Montxo Ar-

LA PROTAGONISTA

ASSUMPCIÓ BALAGUER

MANRESA, 8 DE NOVEMBRE DEL 1925

■ El cine, el teatre i el matrimoni amb el popular actor Francisco Rabal han marcat la vida d'Assumpció Balaguer, que va viure al costat del reconegut intèrpret des del 1950 fins a la seva mort, el 29 d'agost del 2001. L'actriu manresana ha actuat al llarg de la seva vida tant als escenaris teatrals com els platós de cine i televisió. Entre els seus treballs recents hi ha les pel·lícules *La bella Otero* (2008), *Fuga de cerebros* (2009) i *Pájaros de papel* (2010) i les aparicions en sèries de televisió com *Hospital central*, *Los Serrano*, *Siete vidas* i *El comisario*, entre altres. El Festival de Cinema Negre de Manresa li va concedir el Premi Plácido de Honor el 2008 en reconeixement de la seva trajectòria.

mendáriz, Maite Blasco, Carlos Saura, Imanol Uribe i la seva filla Teresa i el nét Liberto Rabal. El director va explicar que «l'Assumpció parla de Manresa, dels seus anys d'infantesa. Recorda com el 1939 veia la gent i les tropes que marxaven en retirada cap a l'exili. També esmenta altres qüestions com el fet que li agradava ballar».

La possibilitat de traslladar les càmeres a la capital del Bages dependrà de l'evolució dels costos econòmics de la filmació, i per això Espada no ho descarta però tampoc no ho pot assegurar. La documentació, segons va apuntar, ha estat important i per aquest motiu el documental té en Manresa un dels seus escenaris, ni que sigui «amb les fotografies familiars inèdites de Balaguer» dels anys en què hi va viure. El que dubta Espada és que quedi algun rastre de la casa familiar o de la fàbrica que tenia el seu avi a la ciutat.

Al peu del canó

Un dels valors de la vida i l'obra d'Assumpció Balaguer que testimoniarà el reportatge és la seva vitalitat interpretativa. En l'actualitat, l'actriu manresana protagonitza la versió teatral d'*El Pisito*, la po-

Assumpció Balaguer es manté en actiu als 85 anys

El llargmetratge es troba en procés de rodatge i encara se n'ha d'acabar de concretar tant la durada com l'estrena

Javier Espada no descarta que la cinta es pugui projectar a Manresa si hi ha interès a la capital del Bages per veure-la

pular pel·lícula de Marco Ferreri de l'any 1959, juntament amb Teté Delgado i Pepe Viyuela i direcció de Pedro Olesa. Javier Espada té previst afegir escenes de la representació quan la gira arribi a Saragossa en el documental, així com del monòleg *El tiempo es sueño*, una peça de tall biogràfic

que li va escriure el també actor Rafael Álvarez, *el Brujo*.

Una mostra de la capacitat d'Assumpció Balaguer la van tenir a Calanda l'estiu de l'any passat durant el rodatge de *Residencia El Milagro*, el primer curtmetratge d'una nova iniciativa del Festival de Cine 22 x Don Luis consistent en la filmació de peces breus que volen servir per promocionar el potencial de Calanda i el seu entorn com a escenari cinematogràfic. Balaguer, que en el mateix certamen va rebre un homenatge de l'organització, va actuar amb els actors Vladimir Cruz, María Jesús Hoyos i Isabel Prinz i la periodista Rosa Maria Calaf, entre d'altres, dirigits pel mateix Javier Espada, que també en va ser el guionista.

Un poble famós per Buñuel i els tambors

► Calanda és una localitat de la província de Terol de 4.000 habitants, popular arreu per la dimensió universal del seu concludat més famós, el cineasta Luis Buñuel. Nascut el 22 de febrer del 1900, l'autor de pel·lícules mítiques com *Un chien andalou* sempre es va declarar enamorat de la seva terra natal, malgrat que va viure força anys a l'estranger (França, Estats Units, Mèxic). L'altre gran referent de Calanda són els tambors, un instrument que es fa present en les celebracions populars i que, juntament amb la devoció que hi senten poblacions veïnes, va portar a crear la Ruta del Tambor i el Bombo. L'entitat local Tambores de Calanda passeja el nom de la localitat arreu amb les seves actuacions, sempre seguides amb interès.

Totes aquestes activitats propicien que qualsevol iniciativa de retre comptes del recorregut biogràfic d'Assumpció Balaguer és lluny de poder-se cloure.

La intenció inicial de l'equip de Javier Espada era elaborar un documental de mitja hora, però aprofundint en la vida de Balaguer s'estan adonant que aquest metratge els és insuficient i segurament la peça tindrà una durada de cinquanta minuts. Una xifra que, malgrat tot, encara no està tancada i podria patir alguna nova modificació en funció del material que es vagi recopilant.

Els autors d'*Una mujer sin sombra* volen fer rodar la cinta per diversos festivals per donar a conèixer la figura d'una actriu que, si bé va viure al costat d'una personalitat artística com la de Paco Rabal, també va saber fer el seu camí. Interrogat sobre la possibilitat que el documental es projecti a Manresa, Espada es va mostrar encantat amb la idea, tot i que, a hores d'ara, l'equip està immers en el rodatge i no s'ha plantejat encara el calendari de projeccions.